

Якої думки Рада Європи про етичні стандарти у педагогічній професії?

БЮЛЕТЕНЬ «АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ»
Випуск № 29 || Грудень 2022 року

Норми етики є наріжним каменем педагогічної професії та діяльності закладів освіти усіх рівнів. Здається, етика належить до самоочевидних питань, а проте про неї ніколи не зайве згадати.

Для нового випуску бюлетеня ми підготували неофіційний переклад лаконічного документа, присвяченого цьому питанню. Рекомендація Ради Європи говорить про необхідність наскрізного запровадження кодексів етики на всіх рівнях освіти, забезпечення належного навчання та підвищення кваліфікації з етичних питань для педагогів, викладачів, дослідників. Для цього слід забезпечити функціонування системи управління освітою на демократичних засадах, автономію й незалежність закладів освіти, підзвітність щодо дотримання професійних норм, сприяти міжнародному обміну відповідним досвідом.

РЕКОМЕНДАЦІЯ CM/Rec(2019)9 КОМІТЕТУ МІНІСТРІВ ДЕРЖАВАМ-ЧЛЕНАМ ЩОДО СПРИЯННЯ КУЛЬТУРИ ЕТИКИ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ПРОФЕСІЇ

Прийнято Комітетом міністрів 16 жовтня 2019 року на 1357-му засіданні заступників міністрів

ПРЕАМБУЛА

КОМІТЕТ МІНІСТРІВ, відповідно до положень Статті 15.b Статуту Ради Європи,

Беручи до уваги, що метою Ради Європи є досягнення більшої єдності між її членами, зокрема шляхом реалізації спільних заходів у сферах освіти і культури;

Враховуючи Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод (ETS № 5, 1950) та Протокол до неї (ETS № 9, 1952), зокрема Статтю 2 Протоколу про право на освіту;

Враховуючи Європейську культурну конвенцію (ETS № 18, 1954);

Враховуючи Європейську соціальну хартію (переглянуту) (ETS № 163, 1996);

Враховуючи Конвенцію про визнання кваліфікацій з вищої освіти у Європейському регіоні (ETS № 165, 1997);

Враховуючи Конвенцію ООН про права дитини (1989);

Враховуючи Заключну декларацію 24-го засідання Постійної конференції міністрів освіти Ради Європи, яке пройшло у м. Гельсінкі 26 та 27 квітня 2013 року;

Враховуючи Резолюцію Res(97)24 Комітету міністрів щодо двадцяти засадничих принципів боротьби з корупцією;

Враховуючи Рекомендацію Rec(2000)10 Комітету міністрів державам-членам щодо кодексів поведінки посадових осіб;

Враховуючи Рекомендацію CM/Rec(2007)6 Комітету міністрів державам-членам щодо публічної відповідальності за вищу освіту та дослідження;

Враховуючи Рекомендацію CM/Rec(2007)13 Комітету міністрів державам-членам щодо втілення політики гендерної рівності в освіті;

Враховуючи Рекомендацію CM/Rec(2010)7 Комітету міністрів державам-членам щодо Хартії Ради Європи з освіти для демократичного громадянства й освіти з прав людини;

Враховуючи Рекомендацію CM/Rec(2012)7 Комітету міністрів державам-членам щодо відповідальності органів влади за академічну свободу та інституційну автономію;

Враховуючи Рекомендацію CM/Rec(2012)13 Комітету міністрів державам-членам щодо забезпечення якості освіти, із зазначенням, що етика, прозорість та доброчесність є передумовами досягнення високої якості освіти;

Враховуючи Рекомендацію Парламентської Асамблеї 1762 (2006) щодо академічної свободи та інституційної автономії;

Враховуючи Рекомендацію ЮНЕСКО «Про статус викладацьких кадрів закладів вищої освіти» (1997);

Враховуючи Рекомендацію Міжнародної організації праці (МОП) / ЮНЕСКО щодо статусу вчителів (1966);

Враховуючи Керівні принципи ЮНЕСКО / Організації економічного співробітництва та розвитку

(ОЕСР) із забезпечення якості у сфері транскордонної вищої освіти (2005);

Враховуючи Велику хартію університетів від 1988 року;

Беручи до уваги Керівництво щодо інституційних кодексів етики у вищій освіті від Міжнародної асоціації університетів / Обсерваторії Великої хартії;

Беручи до уваги, що поширення принципів етики, прозорості та доброчесності в освіті належить до сфери відповідальності органів влади;

Беручи до уваги етичні принципи, встановлені Платформою ETINED Ради Європи щодо етики, доброчесності та прозорості у сфері освіти,

Рекомендує урядам держав-членів, відповідно до національної компетенції, приписів та практик:

1. виховувати культуру етики та доброчесності у педагогічній професії шляхом ефективного впро-

вадження етичних кодексів в освітніх системах;

2. вживати необхідних заходів для сприяння підготовці, впровадженню та належному застосуванню етичних кодексів відповідно до керівних принципів, що містяться у додатку до цієї Рекомендації;

3. сприяти імплементації цих положень закладами освіти та впливовими заінтересованими сторонами на всіх рівнях та в усіх секторах сфери освіти і професійної підготовки;

4. забезпечити якнайбільше поширення цієї Рекомендації;

5. сприяти міжнародній співпраці та взаємному навчанню у зазначеній сфері через Платформу ETINED Ради Європи;

Доручає Генеральному секретареві Ради Європи довести цю Рекомендацію до відома урядів держав — учасниць Європейської культурної конвенції, які не є членами Ради Європи.

ДОДАТОК ДО РЕКОМЕНДАЦІЇ CM/REC(2019)9 ЩОДО СПРИЯННЯ КУЛЬТУРИ ЕТИКИ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ПРОФЕСІЇ

1. Мета і сфера застосування

Ця Рекомендація спрямована на те, щоб сприяти поширенню принципів етики, прозорості та доброчесності в освіті шляхом розроблення, впровадження та перегляду етичних кодексів у педагогічній професії.

Усі принципи, що містяться в цій Рекомендації, застосовуються на різних етапах розроблення, впровадження та перегляду етичних кодексів. Ці принципи слід вважати доповненням до положень, які регулюють працевлаштування посадових осіб.

Поширення принципів та цінностей, включених до етичних кодексів, у поєднанні з керівництвом щодо їх впровадження, має бути віднесено до компетенції професійних об'єднань працівників освіти або органів влади згідно з національними політиками.

2. Визначення

Для цілей цього тексту нижче наведено основні терміни.

а. «Етичний кодекс» — це формулювання етичних норм для педагогічної професії, що встановлює стандарти етичної поведінки, яка очікується від викладачів, та інформує заінтересовані сторони сфери освіти про очікування від педагогічної професії в контексті поведінки і ставлення під час взаємодії з нею.

б. «Викладач» — будь-яка особа, яка надає освіту та/або проводить навчання учнів чи студентів усіх рівнів у всіх секторах освіти і професійної підготовки в контексті формальних та/або неформальних навчальних процесів. Визначення терміна «викладач» поширюється на весь персонал, який має викладацькі обов'язки, включно з дослідниками, постдокторантами, аспірантами та/або експертами з професійної освіти.

с. «Педагогічна професія» — колективне визначення професійних викладачів у структурному та організаційному контексті, де вони працюють.

д. «Орган влади» — будь-який орган виконавчої чи законодавчої влади або адміністративний орган національного, регіонального чи місцевого рівня, включно з фізичними особами, наділеними виконавчими або адміністративними функціями чи повноваженнями.

е. «Професійний орган» — організація, окремі члени якої ведуть відповідну практичну професійну діяльність. Зазначена організація, включно з профспілками, здійснює контроль рівня та обсягу знань, навичок, поведінки та ведення вказаної професійної діяльності.

ф. Терміни «учні» та «студенти» означають усіх здобувачів освіти.

г. Термін «заінтересовані сторони сфери освіти» означає: шкільних вчителів, викладацький склад закладів вищої освіти, учнів шкіл, студентів закладів вищої освіти, батьків/опікунів учнів та студентів, роботодавців та управлінців освітньої системи, відповідних посадових осіб, політичних лідерів та представників широких кіл громадянського суспільства.

3. Призначення етичних кодексів

Етичні кодекси є вираженням моральних та етичних цінностей і принципів. Відповідно до цілей цієї Рекомендації, вони слугують розвиткові та підтримці етичної поведінки у педагогічній професії. Кодекси та заходи з їх впровадження можуть спрямовувати, підтримувати та здійснювати професійне інформування викладачів про обов'язок ведення викладацької діяльності без дискримінації та з максимальною увагою до якості освіти, добробуту студентів.

Органи влади та професійні органи мають сприяти культурі етики у педагогічній професії на всіх етапах розроблення кодексів (розроблення, впровадження та перегляд) та керуватися у своїх діях наведеними нижче принципами.

4. Керівні принципи

При розробленні етичних кодексів для педагогічної професії органам влади та професійним органам слід дотримуватися таких принципів:

Процеси, засновані на цінностях

4.1. Обов'язкове дотримання основних принципів етичної поведінки

1. переконатися у відповідності етичних кодексів моральним та етичним принципам і стандартам, що базуються на основних цінностях Ради Європи; прагнути поширення й підтримки демократії, прав людини та верховенства права; та виявляти тверду прихильність принципам рівності, справедливості та інклюзії в освіті;

4.2. Зобов'язання щодо досягнення високої якості освіти

2. розглядати етику, прозорість і доброчесність як ключові умови для досягнення високої якості освіти, а також урахувати їх у процесах забезпечення якості;

Розширення прав і можливостей заінтересованих сторін сфери освіти

4.3. Контекст застосування етичних кодексів

3. забезпечити відповідність професійних кодексів професійному контексту спільноти освітян своєї країни і регуляторного середовища, в якому працюють викладачі та школи, а також їхню доступність та актуальність для всіх викладачів;

4. переконатися, що етичні кодекси і заходи з їх застосування відображають спільні цінності та принципи педагогічної професії й широких кіл спільноти освітян;

5. переглянути та внести поправки до кодексів у разі необхідності відображення змін, що сталися в освітньому середовищі;

4.4. Спільна відповідальність усіх заінтересованих сторін сфери освіти

6. заохочувати й надавати заінтересованим сторонам можливість участі у розробленні та перегляді етичних кодексів для педагогічної професії з метою встановлення відповідальності за дотримання стандартів, закріплених у кодексі. Підхід залучення та участі забезпечує закріплення кодексів як невід'ємної частини культури спільноти освітян;

4.5. Навчання та професійний розвиток

7. переконатися, що знання та розуміння етичних питань є невід'ємним аспектом професійного розвитку викладачів;

8. заохочувати етичну поведінку викладачів шляхом розширення можливостей педагогічної професії, серед іншого, через надання належної під-

тримки й ресурсів, встановлення високих професійних стандартів та обізнаність із правами та обов'язками;

9. включити підвищення рівня обізнаності й навчання до етапу впровадження кодексів із відповідним адаптуванням до різних етапів професійного розвитку викладачів, починаючи зі здобуття педагогічної освіти і продовжуючи початком професійної діяльності та під час подальшого професійного розвитку;

4.6. Підтримка безперервного професійного розвитку

10. створити умови для безперервної підтримки професійного розвитку фахівців у сфері освіти;

11. поширювати програми професійного розвитку, які відображають чинні кодекси та реагують на нові виклики, що постають перед суспільством;

4.7. Розширення можливостей професійних органів

12. заохочувати постійну підтримку з боку професійних органів, відповідальних за кодекси, щоб допомогти викладачам їх впровадити;

13. надавати підтримку школам, закладам вищої освіти та професійним органам у справедливому та неупередженому дотриманні кодексів;

14. забезпечити судовий розгляд усіх рішень щодо дотримання етичних кодексів у разі їх оскарження, щоб гарантувати неупередженість, справедливість і належне обґрунтування процесу і прийнятого рішення;

Механізми інституційної підтримки

4.8. Демократичне та етичне управління освітніми системами і закладами

15. вжити належних заходів для побудови управління в освітній системі та окремих закладах освіти на принципах демократичної участі всіх впливових заінтересованих сторін, а також забезпечити етичність такого управління з боку інституційних очільників;

4.9. Автономія та незалежність окремих закладів

16. розробити заходи для надання відповідної автономії окремим закладам заради уникнення надмірного політичного контролю у сфері освіти;

4.10. Баланс між системами підзвітності та етичними принципами

17. забезпечити належний баланс між заходами із дотримання професійних норм та розвитком культури етики шляхом поширення принципів етичної та професійної поведінки;

4.11. Міжнародна співпраця

18. спиратися на досвід міжнародних партнерів та організацій при розробленні власних політик;

19. заохочувати всі заінтересовані сторони сфери освіти до участі у відповідних міжнародних організаціях та мережах, а також забезпечувати їх належними ресурсами для цього;

5. Оцінка та аналіз

20. Державам-членам рекомендується регулярно проводити оцінку стратегій та політик, прийнятих ними згідно з цією Рекомендацією, та адап-

тувати їх відповідним чином. Держави-члени мають публікувати результати таких оцінок на платформі ETINED. За потреби вони можуть прохати Раду Європи та платформу ETINED про допомогу.

ПЕРЕКЛАД З АНГЛІЙСЬКОЇ: Юлія СІРОШ

ЛІТЕРАТУРНА РЕДАКТОРКА: Світлана Глущик

ПЕРЕДНЄ СЛОВО, ВЕРСТКА: Євген Ніколаєв

УСІ ВИПУСКИ БЮЛЕТЕНЯ ЧИТАЙТЕ НА РЕСУРСІ
WWW.SKERTIC.IN.UA

Публікація видана в межах Ініціативи з розвитку аналітичних центрів в Україні, яку виконує Міжнародний фонд «Відродження» у партнерстві з Ініціативою відкритого суспільства для Європи (OSIFE) за фінансової підтримки Посольства Швеції в Україні.

Думки та позиції, викладені у цій публікації, є позицією авторів та не обов'язково відображають позицію Посольства Швеції в Україні, Міжнародного фонду «Відродження» та Ініціативи відкритого суспільства для Європи (OSIFE).

Ця публікація поширюється на умовах ліцензії CREATIVE COMMONS: Із Зазначенням Авторства — Некомерційна — Поширення На Тих Самих Умовах 4.0 Міжнародна (CC BY-NC-SA 4.0)